

Het KunstenaarsCentrumBergen (met veel idealisme door een groep gelijkgestemden - waaronder Charley Toorop - in 1947 opgericht als stichting met leden) kent naast de beeldend kunstenaars ook vele beoefenaars van andere disciplines: fotografen, schrijvers, podiumkunstenaars, zangers, musici én dichters.

In de statuten van het KCB staat als belangrijk doel vermeld *het bevorderen en beschermen van de kunsten*, waardoor het KCB de moeder van vele initiatieven is geweest op het gebied van de kunsten en dat niet alleen in Bergen. Het was dan ook dat aspect dat een multidisciplinair werkend kunstenaar als Lucebert aantrok toen hij in de jaren vijftig in Bergen kwam wonen en werkend lid werd van het KCB.

Lucebert is ongetwijfeld belangrijk geweest als icoon en inspiratiebron binnen het KCB, niet alleen als beeldend kunstenaar maar ook en vooral als dichter / schrijver. De redactie heeft in dit nummer vooral dat laatste aspect willen benadrukken.

In herinneringen, zoals die van Frits David Zeiler aan zijn oom Gerrit Kouwenaar. Deze was, net als Lucebert, lid van de toentertijd

spraakmakende dichterskring De Vijftigers. Ook in het Schildersverdriet van Michiel Herroys, waaruit met name een voorliefde voor de dichtkunst van Lucebert spreekt. Herinneringen van Fardoe, kleindochter van Lucebert, opgetekend door Taetske Hellinga. En die van Edzard Dideric, destijds een huisvriend van de familie.

Voorts is er een herinnering van Noor Sternheim aan de componist Andries Hubers die, geïnspireerd door o.a. een gedicht van Lucebert *Nog is er een tijd...*, een compositie schreef ter gelegenheid waarvan zij de afgebeelde lino maakte. Tekenend voor het belang van het dichterschap van Lucebert, waarvoor hij in 1967 bekroond werd met de P.C. Hooftprijs, is het feit dat een dichtregel als *Alles van waarde is weerloos* vandaag aan de dag nog steeds door velen geciteerd wordt.

Op het gedicht van Lucebert *ik tracht op poëtische wijze...* hebben bijna 60 werkende leden gereageerd. Er werden 39 kunstenaars geselecteerd waaronder vier dichters. Van deze vier treft u in dit nummer de ingezonden gedichten aan.

Van de overige exposanten, allen beeldend kunstenaars, zijn slechts de namen vermeld. Het zijn er te veel om hen op de toebemeten beperkte ruimte meer aandacht te geven hoewel zij dat dubbel en dwars verdienen. Dat kunt u dus gaan zien tijdens deze tentoonstelling getiteld: *Chaos in schoonheid*.

De redactie

KANTJIN

We zijn met zijn allen onderweg naar de grote gezamenlijke Lucebert-tentoonstelling. Het KCB met een eigen bijdrage op beide verdiepingen van de villa. Voor die tijd doen we nog wel even de K10daagse en de manifestatie van Kunst & Creatieve Industrie op 8 november. Dank aan allen die zich hiervoor inspanssen en de organisatie mogelijk maken.

Blijft in deze positieve flow nog wel het probleem van het bestuur.

In 2013 trad de voorzitter terug om gezondheidsredenen. Sinds die tijd heb ik als interim-voorzitter gefunctioneerd. Niemand heeft het ooit over de officiële kant daarvan gehad. Men vond het wel goed zo, geloof ik.

Een interim-voorzitter bestaat misschien taalkundig wel, maar de Kamer van Koophandel deelde al snel mee dat het toch echt een echte voorzitter moest zijn. Voor de leden en donateurs ben ik de interim. Zo'n situatie is niet goed voor een organisatie en kan niet blijven voortduren.

Al eerder had ik me kunnen melden voor het voorzitterschap, maar ik ben er steeds vanuit gegaan dat er dan toch minimaal aan een termijn van 6 jaar gedacht moest worden. Dan ben ik 76 en dat vind ik te oud. Er moeten jongere bestuursleden komen.

We zijn kortgeleden met drie heel goede kandidaten in gesprek geweest. Alle drie haakten ze af op basis van de hoeveelheid werk die gekoppeld is aan het besturen van het KCB. Twee van hen hebben aangegeven dat zij mogelijk in het komende jaar meer tijd zouden gaan krijgen en dan wel beschikbaar zouden zijn. Wij kijken uiteraard verder naar andere kandidaten, maar het gaat moeizaam. De oproep in de vorige KCB.NU heeft één reactie opgeleverd. Ook deze persoon is echter niet direct beschikbaar.

In de algemene vergadering van 9 juni heb ik gezegd dat het me te veel werd en dat ik eind van dit jaar zou stoppen. Echter, als ik dat nu doe leidt dat tot het eerste voorzitterloze tijdperk. Lijkt mij toch ook niet zo'n goed idee. Het ligt niet in mijn aard om de boel zo achter te laten en we kunnen ons het al helemaal niet veroorloven in de grote bijenkorf van de culturele buitenplaats.

Gelukkig heb ik recentelijk meer tijd en ruimte gekregen door het overdragen van een deel van mijn administratiekantoor, waardoor de werkdruk aanzienlijk verminderd is. Daarom mijn idee: ik ben bereid om nog een poosje te blijven, niet als interim, maar gewoon als voorzitter. Dit voorstel, dat wordt gesteund door de andere bestuursleden, moet dan wel worden goedgekeurd op de eerstvolgende algemene ledenvergadering. Bezwaren kunnen tot 15 november worden ingediend bij het bestuur.

Voor het goede begrip: ik bedoel echt het nodige poosje en niet zes jaar. Zodra een van de kandidaten medio 2015 beschikbaar komt, gaat de hamer per die datum over. Uiteraard na voordracht en goedkeuring van de ledenvergadering.

Vriendelijke groet, Irma Haarman

ik tracht op poëtische wijze

ik tracht op poëtische wijze
dat wil zeggen

eenvouds verlichte waters
de ruimte van het volledig leven
tot uitdrukking te brengen

ware ik geen mens geweest
gelijk aan menigte mensen
maar ware ik die ik was
de stenen of vloeibare engel
geboorte en ontbinding hadden mij niet aangeraakt
de weg van verlatenheid naar gemeenschap
de stenen stenen dieren dieren vogels vogels weg
zou niet zo bevuild zijn
als dat nu te zien is aan mijn gedichten
die momentopnamen zijn van die weg

in deze tijd heeft wat men altijd noemde
schoonheid schoonheid haar gezicht verbrand
zij troost niet meer de mensen
zij troost de larven de reptielen de ratten
maar de mens verschrikt zij
en treft hem met het besef
een broodkruimel te zijn op de rok van het universum

niet meer alleen het kwade
de doodsteek maakt ons opstandig of deemoedig
maar ook het goede
de omarming laat ons wanhopig aan de ruimte
morrelen

ik heb daarom de taal
in haar schoonheid opgezocht
hoorde daar dat zij niet meer menselijks had
dan de spraakgebreken van de schaduw
dan die van het oorverdovend zonlicht

Lucebert

De mens Lucebert

In 1994, kort na Luceberts overlijden, vroeg de sinds jaar en dag met hem bevriende kunstenaar David Kouwenaar mij of ik een in memoriam voor Lucebert wilde schrijven. Dit ter publicatie in het Bergense weekblad De Duinstreek en later in het blad van het Kunstenaarscentrum Bergen. Waar Lucebert, David en ik overigens alle drie lid van waren. David achtte zichzelf nog te emotioneel om iets zinnigs over deze treurige gebeurtenis te kunnen schrijven. Ik besloot in te gaan op zijn verzoek en schreef, Lucebert van nabij goed gekend hebbende, een persoonlijk getint stuk over de na een ziekenhuisoperatie zo onverwacht overleden dichter/kunstenaar. Toen mij onlangs gevraagd werd of ik, in de vorm van een persoonlijk verhaal, met betrekking tot een aanstaande expositie van Lucebert in Kranenburgh, iets zou kunnen bijdragen, ging ik in mijn archief op zoek naar mijn tekst van destijds. Ik vond weliswaar een aantal teksten die ik ooit over zijn werk heb geschreven, maar het bewuste in memoriam zat er niet bij. Hierna heb ik er, je weet maar nooit tenslotte, nog op internet naar gezocht. Ook dat leverde echter geen resultaat op. Wat nu? Er zat niks anders op dan in mijn geheugen te gaan graven.

Wat ik me van de inhoud van mijn tekst herinner is dat het vooral ging over de mens Lucebert. Niet onlogisch vond ik toen, want Lucebert leeft immers voort in zijn werk. Ik zag en zie zijn kunst in de eerste plaats als een lopende voorstelling. Zowel in taal als in beeld. Iets waarvan de huidige tentoonstelling

in Kranenburgh wederom het bewijs levert. De mens Lucebert was, zoals ik hem meegemaakt heb, een gevoelige, eigenzinnige, humoristische, erudiete, zichzelf relativerende, bijna bescheiden te noemen persoon. Een levensgenieter bovendien, met een scherp oog voor het absurde in de wereld. Een man wiens schaterende lach een bevrijdend effect had op hemzelf en de mensen in zijn directe omgeving. Soms, wanneer hij in zijn geliefde universum c.q. atelier aan het werk was, kon je diezelfde lach door de muren heen horen. Het symboliseerde voor mij het feit dat schepers niet uitsluitend van au ging, maar ook, als licht in de duisternis, plezier kon brengen.

Na gedane arbeid stapte hij uit zijn atelier en transformeerde hij, tot zijn vrouw Tony het avondmaal opdiende, in een kenner en hartstochtelijk liefhebber van jazz, klassiek, flamenco, blues en andere (roots)muziek. Er werd een fles wijn geopend, een plaat opgezet en aandachtig geluisterd naar de klanken die uit de forse luidsprekers kwamen. Tijdens huiselijke feesten vulde het opzwevend geluid van bijvoorbeeld James Brown of Aretha Franklin steevast de kamer. En werd er driftig gedanst op het blauwe linoleum. Enjoy yourself, it's later than you think.

Nu ik erover nadenk, schiet mij alsnog het slot van mijn in memoriam van destijds te binnen: Lucebert, een mens om van te houden.

Edzard Dideric,
oktober 2014

Herinneringen aan opa Loet

Er reist een groen schilderij met mij mee, een geboorteschildering dat Loet voor mij gemaakt heeft. Eigenlijk had hij een blauw schilderij gemaakt met "het lieve heksje" erop. Toen hij hoorde dat ik dat eng vond, maakte hij een nieuw: groen, met een soort vrouwtje erop (de gouden ballerina).

Toen mijn grootvader nog leefde was ik natuurlijk heel klein. Wat ik mij herinner zijn vooral sferen en wat korte filmbeelden. Wij kwamen veel bij mijn grootouders thuis op de Boendemarkershof. Daar te zijn gaf mij een heel veilig gevoel. De sfeer in de woonkamer, hij met zijn pijp,

een glas wijn, jazzmuziek uit de grammofoon. Hij was absoluut de man van de familie, rustig, evenwichtig en grappig. Ik heb nog zo'n filmbeeld in me waarbij mijn nichtje en ik op de bank in de kamer aan het giechelen zijn, terwijl de volwassenen met elkaar praten. Wij worden een paar keer gevraagd stiller te zijn, maar gaan toch door. Op een gegeven moment slaat Loet hard op de tafel met zijn vuist en kijkt vrij serieus. Maar een seconde later begint hij zelf hard te lachen, waardoor we begrijpen dat het een grapje is en hij niet echt boos op ons is. Dat was hij nooit echt. Hij was heel zacht juist. En dan de geweldige Sinterklaas-

feesten, met alle kinderen en kleinkinderen, grote cadeaus en heel veel lekkers en niet te vergeten de super relaxte slaapfeestjes. We mochten daar veel meer dan zijn eigen kinderen vroeger, begrepen we later. Wij speelden in het atelier terwijl hij werkte.

Dat mocht, als we hem maar niet stoorden. Soms maakten we samen dingen met hem, dan gaf ik hem bijvoorbeeld een tekening, die hij dan op een groter vel plakte. Vervolgens schilderde hij om mijn tekening heen waardoor we eigenlijk samen een tekening gemaakt hadden. Ik realiseerde me toen helemaal niet wie hij was in de wereld van de volwassenen. Wat hij deed, schilderen en zo, dat was gewoon zo. Hij stierf in 1994. Ik was pas zes jaar. Ik herinner me dat ik tijdens de begraving op een gegeven moment achterom keek en dacht: 'Er zijn hier wel héél, héél veel mensen naar toe gekomen.' In de film die kort na zijn dood door Johan van der Keuken is gemaakt en waar wij ook in voorkomen, spelend in het atelier, voel je gewoon de grote leegte die hij had achtergelaten.

Ik heb later zelf voor een creatief vak gekozen. Daar had ik best met hem over willen praten. Hij

hield erg veel van muziek en was zelf ook heel muzikaal. Dat kan je ook goed horen in zijn poëzievoordracht vind ik. Ik ben nog steeds heel blij met de ballerinatekening die hij voor me maakte toen ik gezegd had dat ik later ballerina wilde worden.

Omdat mijn vader ook niet meer leeft, zijn mijn broers en ik inmiddels, na de dood van onze oma, mede-erfgenamen geworden. Wij moeten nu dus meebeslissen over wat er gaat gebeuren met het omvangrijke Lucebert-oeuvre: schilderijen, tekeningen, grafiek, gedichten, speciale uitgaven, keramiek etc. Dat is een hele verantwoordelijkheid. Ik weet nog niet hoe actief ik daar mee bezig zal zijn. Ik vind het fijn om nu ik wat ouder ben, met een nieuwe blik naar al het werk te kijken en er mee in contact te zijn. De verantwoording als erfgenaam is zwaar, maar ook interessant en inspirerend.

Een opa die veel moois heeft achtergelaten, een opa om trots op te zijn.

Kleindochter Fardoe Swaanswijk (Alkmaar, 1987), zangeres en actrice

Nog is er een tijd...

In het kader van het 20-jarig bestaan van de Culturele Commissie Ursula werd op 1 juli 1988 een concert gegeven in de Ursulakerk in Warmenhuizen. Het was de première van een compositie voor gemengd koor en fanfare, van de hand van Andries Hubers. Een muzikaal protest tegen elke vorm van geweld.

De teksten waren samengesteld uit gedichten van schrijvers uit acht landen, onder wie Lucebert. De titel was ontleend aan zijn gedicht 'De Beulen' uit de bundel Alfabel (De Bezige Bij, 1985): Nog is er een tijd...

Pagina 13 van het programmaboekje:

koor en solo: Nog is er een tijd van kinderen vrolijk
nog is er een tijd van lichamen licht
nog is er een tijd van de ruimte
nog is er een tijd.

Lucebert (Nederland)

(Aan allen die hadden meegewerkt werd als dank een lino aangeboden, gemaakt door kunstenaar Noor Sternheim, met ook als titel: Nog is er een tijd.)

'We waren Bergense jongens'

Gerrit Kouwenaar (1923-2014)

Hij zag de plataan al van verre. De lamp boven de voordeur brandde en liet een wit schijnsel tegen de onderste takken van de boom vloeien: ontelbare namaak-handen wezen onbeweeglijk omlaag. (...) Daar was ook het bordje met 'Hek Sluiten'. Hij volgde dit commando op, bekeek het huis: het stompe strodak, de twee lange schoorstenen (de voelhorens van een slak!), de vierkante ramen onder de lage luifel. Dit was het huis. Het stond er nog.

Gerrit Kouwenaar werd in 1923 geboren als jongste van drie kinderen van de journalist David Kouwenaar en Jeltje Hendrika Bloksma. In Amsterdam – maar volgens een apocrief verhaal was hij in Bergen gemáákt. Als plaats delict gold Pension Duinzicht aan de Heereweg, tegenwoordig bekend als Gasterij 't Woudt, waar de familie inderdaad een aantal keren de vakantie heeft doorgebracht. De omgeving beviel zo goed, dat er een stuk grond werd gekocht aan de Doortjes waarop in de winter van 1927-28 het buitenhuis De Kouw verrees. Achterburen waren daar de journalist Dirk Klomp en de dichter A. Roland Holst, schuin aan de overkant woonde de kunstschilder Henri ten Holt. De toon was gezet.

Hoewel Gerrit er als enige van de familie voor koos om zich er niet permanent te vestigen, bleef Bergen een belangrijke rol spelen in zijn leven en werk. Het citaat waarmee dit stukje begint is afkomstig uit zijn enige roman *Ik was geen soldaat* uit 1951. Het beschrijft de terugkeer van de tragische held Mink uit een Duits kamp naar zijn dorp, dat duidelijk is gemodelleerd naar Bergen. De tocht per stoomtram en de wandeling van het station naar zijn ouderlijk huis zijn bijna topografische beschrijvingen. Alleen is het bewuste huis niet De Kouw maar Het Meerhuis aan de Meerwijklaan. Daar woonden een oom en tante, bij wie Gerrit enige tijd in de kost is geweest. En het bordje 'Hek Sluiten' hing op het tuinpoortje naar de familie Ten Holt.

De kennismaking met 'de jongens van Hek Sluiten' is cruciaal geweest voor het ontluiken van het talent bij de gebroeders Kouwenaar, terwijl ook het omgekeerde het geval is geweest. David en Friso hadden 'aanleg voor tekenen' en kregen hun eerste lessen van vader Henri, toen al een grootheid onder de Bergense kunstschilders. Omgekeerd ging voor Simeon zo ongeveer de hemel open, toen hij in Huize De Kouw voor het eerst *Eine kleine Nachtmusik* op de grammofoon hoorde. Tijdens de talrijke vakanties trokken ze gevierden op, waarbij ook David en Gerrit zich ver verheven voelden boven de gewone "gadbasten". 'We waren Bergense jongens', zei Gerrit later. Zodra de Kouwenaars in de trein op weg naar Bergen de Hembrug waren gepasseerd, begonnen de broers Westfries te praten. 'Buur, ben je d'r in?' was een soort wachtwoord dat alleen door echte

Bergense jongens kon worden gebruikt. De boer aan de Hagemansbrug heette 'Skrooder' (en geen Schröder), de kruidenier aan de Lijtweg was 'Siempie Peeuw'. Diens echte naam was Siem van Wonderen, maar hij keek altijd zo 'peeuwerig', alsof hij op het punt stond in huilen uit te barsten. Het was die sfeer met zijn merkwaardige mengeling van plattelandstraditie en artistieke avant-garde, die Bergen voor de oorlog kenmerkte en die ook door schrijvers als E.M. Selleger-Elout in haar verhalen over Lijsje Lorresnor zo goed is vastgelegd.

De band met Bergen bleef ook na 1945 bestaan. Cobra en de Vijftigers hadden immers allerlei connecties met de jonge garde in het kunstenaarsdorp, een feit dat nog eens werd bevestigd toen Lucebert hier neerstreek. Als dubbeltalent had hij een bijzondere relatie met David en Gerrit, ze vormden als het ware zijn klankbord en zijn spiegelbeeld. Maar Gerrit trok ook zuidwaarts, eerst naar het Spaanse Javea met de Luceberts, daarna naar Les Abbes aan de Franse kant van de Pyreneeën. De band met Bergen werd losser maar zou nooit geheel verbroken worden. Net als Mink wist hij er na vele jaren nog altijd de weg. Naar de Eerste Bergensche Boekhandel bijvoorbeeld, naar het Huis met de Pilaren waar hij smulde van de 'paling in het groen', naar de Middengeestweg waar hij met zijn broer David borrelde, boomde, rookte, dichtte en observeerde. Beide geografische tegenpolen heeft hij vastgelegd in twee van zijn mooiste gedichten. Waar de *totaal witte kamer* in het huis in Frankrijk een ultieme liefdesverklaring is aan zijn overleden vrouw Paula, is *schilder in tuin* een ode aan zijn broer en aan de wijze waarop deze het paradijs van hun jeugd in stand heeft kunnen houden. Het eindigt met de verzuchting *soms zou men willen dat men schilder was*. Woorden lijken zelfs voor de dichter tekort te schieten; hij moet er verder het zwijgen toe doen.

Maar wat Gerrit Kouwenaar hier en in zijn verdere oeuvre in taal heeft weten op te roepen, is een landschap vol rijkdom aan beelden die zullen bekijken.

Frits David Zeiler, historicus

10 mei 1994 voor lucebert voor tony

Vanavond gehoord van je dood op een uur dat de dag haast stilstond van vrede

maar onder een andere hemel verstreek een andere tijd ontplofte het licht en je was verdwenen

hier in mijn schemer vonkt nog het oude volledige leven en bekvecht het uitgesteld vlees met de geest

een verwonderde muze wacht op het donker en vlecht nog een kraai en een nachtegaal tussen de regels

niets is voor niets geweest nu niets meer beweegt voorgoed lig je vast in je taal en je tekens in wat je steeds luider totaler verzwijgt –

Gerrit Kouwenaar

(Uit de bundel 'de tijd staat open'. Uitg. Querido 1996)

Foto: Gerrit Kouwenaar als 90-jarige 'schilder in taal' © F.D. Zeiler, sept 2013

ik tracht op eigen wijze

tussen het rumoer van lege woorden een stem te horen de naam van de mens die ik wil zijn

dichter bij in de stilte van de dag echte parels paarden van klein grind te vinden

Henk Pellikaan

op poëtische wijze [het niet te] tracht ik

wanhopig verbrand ik het vloeibare zonlicht tot stenen op de schaduw van mijn rok stenen gedichten morrelen aan het gezicht van dieren en ons mensen aan de schoonheid van vogels ratten reptielen larven aan de weg

eenvouds ontbinding maakt van de geboorte van een mens zijn doodsteek de kwade waters hadden de goede momentopnamen aangeraakt de mensen brengen geen broodkruimel meer naar vogels dieren zo volledig opstandig zeggen zij niet het ware of het wijze

daarom heb ik de poëtische mens opgezocht ik had haar niet gelijk en wat als deze verlichte daar niet op tijd was geweest weg zou zijn

ik hoorde dat men haar of hem de engel noemde zij treft de stenen menigte niet met spraakgebreken maar altijd wil zij de ware uitdrukking zien de weg die ons mij het troost

de troost heeft meer menselijks in zijn omarming dan schoonheid de verlatenheid van die schoonheid zij verschrikt de gemeenschap die bevuild maar te laat deemoedig tracht te leven in de ruimte

dat ooverdovend universum

dan besef ik nu alleen maar meer dat taal ook die ruimte is

Elly Stolwijk

onschuldig gras

woorden van de mond weggeslopen hangen boven door sloten versneden weilanden in stukken de koeien naast de geiten naast de man die met zijn gele tanden een wereldgoed aan gedachten maait tot op het kortst van het geweten

de wetten van alles daarbuiten en daaromheen niet begrijpend toeschuivend aan een god die het zuiverste van zijn oorspronkelijke ontwerp heeft zien verdonkeren en afglijden in schaduwen van ego en groot venijn waar geen harts slag tegen bestand is

het is het groene onschuldige gras dat met een luchtig dragen de man een plek geeft op deze verwarde en moeë aarde waar het groen groeit uit de modderstromen van gerecyclede overtuigingen en kapotgeslagen ideeën zonder uitzicht op nieuw schoon

daaronder schreeuwt alles van waarde het uit om gewogen te worden in de handen van een kind dat zelden huist in de mistige dichte dauw van het denken het ego en verstand – de regels regels woorden woorden losjes door de hand laat glijden en afweegt hoe het voelt

om in de armen van dit groeiend universum onderdeel te zijn van kant-en-klare schoonheid gratis en voor niets aangeboden om in te stappen en mee te doen en er langzaam achter te komen dat de vlakke hand van neergang en destructie rake klappen uitdeelt op een bolle wang vol snoep

Ruud Osborne

Regels op papier

En altijd bij ontroering, hoe is het anders te benoemen?, weer die verwoede poging om losse woorden tot zinnen als een leger in te zetten op weg naar verovering/houdbaarheid. Met in mijn hand een pen om ze richting te geven, voort te drijven en zo nodig later weer af te voeren of in te dammen, bij te sturen om uiteindelijk te kunnen inlijven tot wat regels op papier.

Theo Olthuis

Henk Pellikaan

(Gorkum, 1932) schrijft gedichten sinds een jaar of vijftien. Van zijn hand verschenen drie bundels, waarvan de laatste uitkwam in 2012: *de stilte tussen de woorden*.

Elly Stolwijk

(Hoofddorp, 1957). Zij schrijft al heel lang, wat heeft geresulteerd in een groot aantal bijdragen in verzamelbundels en tijdschriften zoals *Het Liegend Konijn*, tijdschrift voor Nederlandstalige Poëzie. (met de woorden uit Luceberts gedicht (minus drie) heeft zij haar gedicht gemaakt)

Ruud Osborne

(Noordwijkerhout, 1961) begon met het schrijven van poëzie rond 1990 en heeft sindsdien verschillende bundels uitgebracht. Als laatste verscheen in 2007: *Ik zeg je de kleinste liefde*.

Theo Olthuis

(Amsterdam, 1941). Schrijft al jaren voor zowel kinderen als volwassenen – niet alleen poëzie en liedteksten maar ook veel voor theater. Inmiddels zijn er zo'n twintig bundels van hem uitgebracht.

SOCIËTEITSBERICHTEN

Natuurlijk, elke laatste vrijdag van de maand van vijf tot half acht de soos met altijd als middelpunt een kunstenaar die een presentatie van zijn/haar werk geeft. En ook altijd dat bord met smakelijke hapjes, meegebracht door de deelnemende sociëteitsbezoekers.

Nu - half oktober, warme zuidenwind - vallen kastanjes en bladeren, bloeien nieuwe rozen tussen rijpe rozenbottels én kondigen wij de volgende gasten aan voor de komende sociëteitsavonden:

- 31 oktober: **Monique de Leeuw**, reizend en werkend in de gebieden tussen fotografie en grafiet.

- 28 november: **Angelique van Wesemael**, verhalenverteller in linoleum- en houtsneden.
- 19 december tijdens de *tweede Literaire Winteravond*: **Rita Verschuur**, **Elly de Waard**, **Neeltje Maria Min**, **Adriaan van Dis**. Een avond met o.a. poëzie uit Zweden, voorlezen uit eigen werk en het ophalen van herinneringen aan de stranding van het Panamese vrachtschip Katingo, 60 jaar geleden voor de kust van Bergen aan Zee. De nacht van 20-21 december 1954...

- 30 januari 2015: **Joop Haring**, beeldhouwer met fascinatie voor organische groeivormen en architectuur.

TENTOONSTELLING CHAOS IN SCHOONHEID

Van 16 nov 2014 t/m 25 jan 2015 loopt in Kranenburgh de grote tentoonstelling rond de Bergense kunstenaar Lucebert, een gebeuren dat Kranenburgh en KCB samen organiseren. Onder de titel *Chaos in Schoonheid* levert het KCB, op beide verdiepingen in de villa van Kranenburgh, op eigen wijze haar bijdrage aan deze tentoonstelling. Bijna veertig leden van het KCB, uit alle disciplines, lieten zich inspireren door Luceberts gedicht uit 1952, *ik tracht op poëtische wijze*, dat over schoonheid en zijn manier van werken gaat. Vanaf de jaren vijftig was Lucebert actief lid van het KCB en een bron van inspiratie voor de vele andere leden.

Deelnemende kunstenaars aan de tentoonstelling: **Gretha Aerts** schilder, **Yvonne Alting** schilder, **Eric Beets** schilder, **Noam Ben-Jacov** installaties, **Joke Burgman** schilder, **Liesbeth Bijwaard** beeldhouwer, **Rob Clous** schilder, **Marit Dik** schilder, **Theresa Ferket** schilder, **Aad Hoetjes** beeldhouwer, **Sies van Hoorn-Vrasdonk** keramiek, **Gea Karhof** grafiek, **Myriam Knol** installaties, **Rob Komen** schilder, **Jawek Kwakman** 3d art, **Hans Landsaat** schilder, **Madeleine Leddy** grafiek, **Piet Lont** grafiek, **Anneke van der Mandele** grafiek, **Corinne Moerbeek** componist, **Nan Mulder** grafiek, **Ursula Neubauer** grafiek, **Ingeborg Oderwaldt** schilder, **Theo Olthuis** dichter, **Ingerid Opstelten** beeldhouwer, **Karen Opstelten** schilder, **Ruud Osborne** dichter, **Henk Padt** schilder, **Henk Pellikaan** dichter, **Frank Porcelijn** keramiek/schilder, **Ankie Postma** grafiek, **Frits van de Reep** fotograaf, **Hayo Riemersma** schilder, **Peter de Rijcke** schilder, **Talitha Schiffer** beeldhouwer, **Elly Stolwijk** schilder/dichter, **Peter Toxopeus** fotograaf, **Ton Voermans** fotograaf, **Ludo Winkelman** schilder.

(Lucebert maakte in 1987 de kadoprent 'Zwerfer aan zee' voor KCB donateurs)

AFORISME

Poëzie, zo dicht op de huid verlangt altijd weer een nieuwe regel.

KCB•NU

is de NieuwsUitgave van
KunstenaarsCentrumBergen

Hoflaan 26,1861 CR Bergen NH
T: 06 109 56 972 (bestuur)
E: info@kcb.nu
I: www.kcb.nu

ACTIVITEITEN LEDEN

(voor vermelding in deze rubriek: stuur je info aan de redactie)

- **Regula Maria Müller** neemt deel aan de groepsexpositie *Sounds of Silence* in het CODA Museum, Apeldoorn, t/m 11 jan 2015. Tevens exposeert zij tijdens de *Nishinomiya Funasaka Biennale 2014* in Funasaka, Japan, t/m 24 nov.

- **Anna Metz** exposeert t/m 9 nov in galerie De Kapberg in Egmond aan den Hoef.

- **Jaap Ploos van Amstel** exposeert, met de leden van de Hollandse Aquarellistenkring, t/m 9 nov in de Haagse Kunstkring in Den Haag.

- **Theo Steemers**. Zijn project *Extruded Light* is tot medio december te zien bij Format Design in Bergen, di/za 10:00-17:00.

SCHILDERSVERDRIET 54

Regelmatig haal ik losse versregels uit gedichten, schrijf ze met kwast of stift op repen papier en plak ze rondom op tegen de wanden van het lokaal. Dat ik versregels isoleer en van hun context beroof, vinden de dichters niet fijn en ik vertel het ze dan ook niet. Maar voor mijn leerlingen, die er met verf of krijt iets van moeten maken, zijn ze geschikter dan complete gedichten. Ze zijn te complex om te verbeelden. De losse regels gaan een eigen leven leiden, ik ken er intussen een aantal uit het hoofd: 'weet ik nog, dat een hemel stil van licht en mildheid in mij hing?' (Leopold) - 'een kruimel te zijn op de rok van het universum' (Lucebert) - 'mondje open, oogjes dicht: ecologisch evenwicht' (Vroman) - 'twee vogels hebben stro in mijn handen gelegd' (Arends) en zo meer. Intussen horen deze dichters tot de Dodedichters Almanak, de tijd verstrikt. Maar ik heb ook levende: 'de darm vol zenuwen is de broer van de hersenen' (Tonnu Oosterhoff) - 'en zou ik dan mijn zeis niet mogen slijpen nu de rogge rijp is' (H.H. ter Balkt) en - 'de tijd gaat van de randen naar het hart' (Hans Tentije). Toch moet ik deze geïsoleerde versregels nog zelf hardop voorlezen en er enige associaties op loslaten voordat de betekenis ervan begint te dagen. Want niet alle mensen die met beeldende kunst bezig zijn hebben feeling met taal. Dat ik hierover schrijf, over mijn werk en over de dichtkunst, komt van buitenaf, de redactie vroeg mij iets te zeggen over de dichter / schilder Lucebert. Maar ik was nooit een dorpsgenoot, dat was bij Jany Roland-Holst ook al zo en dat voel ik soms als een gemis, maar meestal verheug ik me in my splendid isolation. Want stel je voor dat ik tot Luceberts kring had behoord, zelfs bevriend met hem was geweest, hoe had ik me in kronkels moeten wringen om te verzwijgen dat ik zijn gedichten veel beter vind dan zijn schilderijen? Kunstenaars die in twee disciplines even sterk zijn moet je met een lantaarntje zoeken. Wie kent er een paar? Armando?

Zo moet ik dus mijn leerlingen, hoewel ze in het leven gepokt en gemazeld zijn, toch helpen bij de dichtkunst. De ene heeft de hersens van een tuinman, de ander van een kamergeleerde. En moet je om gedichten te interpreteren nu die van de een hebben of die van de ander, of iets er tussenin? De psychiater bijvoorbeeld vond bij Oosterhoff's versregel 'een darm vol zenuwen is de broer van de hersenen' de ontwikkeling van de neurowetenschap treffend samengevat: de activiteit van de hersenen resoneert als het ware in de ingewanden, eigenlijk in ons hele lichaam. Onze ziel, tja, vroeger grepen we naar het hart, nu naar het hoofd maar misschien zit zij wel overal... Een darm vol zenuwen, zei de banketbakker en hij hief zijn wijsvinger omhoog, als de meisjes bij mij eindexamen moeten doen, moeten ze altijd nodig naar de WC!

Michiel Hertröys

Redactie: Margreeth Ulm, Taetske Hellinga, Rinus van de Peppel
T: 072 581 4140
E: margreeth.ulm@quicknet.nl

Tekening K. Cebee:
Karen Opstelten
Aforisme: Theo Olthuis
Vormgeving: DieuwkeGroet.nl